

НЕОЧЕКИВАНЕ

РАТ У ЛИБАНУ

ЛЕКЦИЈЕ

У историји израелско-арапских односа летос је исписана још једна крвава епизода. Одиграла се у Либану. Сукобили су се Израел и радикална исламистичка организација Хезболах. Жесток једномесечни окршај противника биће запамћен као први судар модерне војске са терористичком армијом. Ратна искуства, нажалост, пружиће значајна теоријска сазнања о сличним конфронтацијама у будућности.

Недавни догађаји у Либану могу се окарактерисати као треће обимније војно ангажовање Израела на простору те земље. Прво је забележено 1978, а друго 1982. године. У оба случаја повод је био обрачун са палестинским војним фракцијама које су угрожавале Израел. Из Либана се, међутим, Израел повукао 1985. године, али је задржао део снага у уском појасу од око шест километара на југу државе, како би од ракетних напада штитио градове на северу. У мају 2000. године Израелци су напустили и те положаје. Ни таква одлука, додуше, није смирила ситуацију, поготово када се има у виду јачање Хезболаховог политичког утицаја на југу Либана, где је имао скоро апсолутну власт.

Повремени погранични сукоби израелских војника и милиције Хезболаха ескалирали су мају, после убиства неколико локалних исламских лидера и атентата на бившег либанског премијера. За те догађаје оптужене су израелске тајне службе, што је индиректно наговестило шири ратни сукоб. Започео је 12. јула 2006, када је милиција Хезболаха, која је прешла израелско-либанску границу, убила три, а заробила два израелска војника док су патролирали у пограничном појасу. Истовремено су на неколико израелских села и оближње војне положаје испалени пројектили из вишецевних бацача ракета. Испровоциране таквим нападима Израелске одбрамбене снаге предузеле су опсежну војну акцију, која је трајала 32 дана. Према Резолуцији Савета безбедности УН 1701 од 14. августа примењује се споразум о прекиду ватре.

■ ПОГРЕШНЕ ПРОЦЕНЕ

Неколико дана после потписивања споразума о прекиду ватре уследиле су прве стручне анализе о специфичностима оружаног окршаја у Либану. Израелске одбрамбене снаге, које се с правом сматрају најобученијим и најопремљенијим оружаним саставом на свету, сукобиле су се са војном формацијом – првом и правом терористичком армијом. Већина ратних аналитичара сматрала је да ће израелска армија за само неколико дана "почистити" војску Хезболаха, али се то није догодило ни после месец дана. Штавише, њихов вођа је и даље био у свом бункеру претећи Израелу осветом. Заробљени војници нису ослобођени, а ракетни напади на северне израелске градове и даље су представљали опасност.

Таквом исходу, који је многе изненадио, допринеле су пре свега погрешне процене и израелских војника и политичара. Ратни сукоб, оцењују стручњаци са Запада, био је својеврсни “пробни балон” и потенцијални образац будуће физиономије асиметричног рата. Прве анализе показују да је обавештајна подршка јединица Израела била недовољна. Наиме, бројни сателити и беспилотне извиђачке летелице које су непрекидно надгледале територију Либана и у реалном времену слале податке са терена, из објективних разлога нису могле да пруже све потребне информације. Хезболах се, међутим, за ратни сукоб дуго припремао. Читав јужни Либан био је испреплетен тунелима, уређеним положајима, бункерима и подземним складиштима наоружања.

Сиријски и ирански савезници Хезболаха илегално су допремали терористима војну технику и различиту материјалну помоћ – противбродске ракете, пројектиле земља–земља средњег домета, оптоелектронске уређаје за ноћна дејства, савремена противоклопна средства и беспилотне летелице. Израелци су могли да сниме из ваздуха допремање ратне технике, а потом је и униште, али се то није догодило. Снагама Израела нису биле доступне ни информације о степену обучености бораца Хезболаха, нити о њиховој мотивисаности за борбу. Недостајали су и подаци о кретању руководства те организације. За прикупљање таквих чињеница били су неопходни теренски обавештајци. Ако се, међутим, има у виду затвореност војних формација Хезболаха, разумљиво је зашто је инфилтрација међу њих била веома тешка.

■ ЗАЛИВСКИ МОДЕЛ

Уз поменути ограничења Израелци су погрешно тумачили улогу и моћи ваздухопловне силе у савременим конфликтима. Једноставно пресликавање модела по коме је Ирак у два наврата бачен на колена, показало се непримениво, посебно у ситуацији када противник није држава и њена војска већ терористичка организација, која и не хаје за патње цивила или последице рушења инфраструктуре непријатељске државе.

Израелски поход на Либан започео је применом модификованог образца заливских ратова. Авиони F-16 су током првих дана сукоба, наоружани најсавременијим убојним средствима, прецизно уништавали претходно одабране циљеве на читавој територији Либана. Услови за употребу авијације били су скоро идеални – метеоролошка ситуација, апсолутна превласт у ваздушном простору, безначајна противвоздушна одбрана терориста, али и близина објеката дејства, те добре техничке могућности за вишесатно задржавање ваздухоплова изнад циљева.

Верујући у брзу победу Израела због ефикасног ваздухопловства, глобални медији су у сваком извештају вртели снимке уништавања ракетних рампи и војних инсталација Хезболаха. На нишану Израелаца нису били само војни циљеви већ и објекти инфраструктуре, јер су надлежни сматрали да део одговорности за нападе Хезболаха сноси и либанска влада, односно њена војска. Нејака либанска армија је, углавном, имала само пасивну улогу. Бомбардовањем су доста уништени путна мрежа Либана, мостови на комуникацијама

које воде ка Сирији, затим, писте на међународном аеродрому у Бејруту, а нису поштеђене ни електричне нити водоводна мрежа.

Петог дана сукоба са терористима, први начелник израелског генералштаба из редова ваздухопловства генерал Дан Халуц изјавио је да “уз сву технологију којом располаже Израел не постоји потреба да се копнене јединице упуте у Либан”. Таква самоувереност, ипак, није осликавала реалну ситуацију са терена. Хезболахов одговор на израелско бомбардовање биле су салве ракета које је испалио на Хаифу и друге градове на северу Израела. До краја сукоба терористи су употребили око 4.000 ракета. Хезболах је, већ у првим данима рата, успео да испред либанске обале вођеном противбродском ракетом (иранска верзија кинеског пројектила С-802)

погоди и тешко оштетити израелску корвету Ханит и усмрти четири члана посаде. Ханит се убраја у најмодернија пловила на свету, а опремљен је "савршеним" системима за самозаштиту, управо од противбродских пројектила.

■ ГУБИЦИ У БОРБИ

Неповољан развој ситуације утицао је да израелско ваздухопловство прошири списак циљева по којима ће дејствовати. Бомбе и ракете су све чешће падале на насељена места у којима је, према проценама Израела, било уточиште војног крила Хезболах. Знатно се повећао број страдалих цивила, а југ Либана закрчиле су колоне избеглица. Првобитна, префутна подршка коју је Израел добио од водећих западних сила, прерасла је у отворено негодовање. Поврх свега, иако војнички пољуљан, Хезболах је и даље нападао север Израела, додуше знатно слабијим интензитетом.

Израелски војни и државни врх се потом одлучио за ограничено ангажовање јединица копнене војске. Већ 23. јула 2006. борбени састави прешли су границу и сукобили се са противником. Напади су се одвијали мимо предвиђања, често неплански, јер су Израелци очито потценили непријатеља. Изузетно мотивисани борци Хезболах, опремљени савременим противоклопним средствима, вешто су користили терен са утврђењима и нанели неочекиване губитке оклопним јединицама Израела. У борбама су оштећени или уништени модерни израелски тенкови меркава 4, чији оклопи нису одолели бојним главама ракета ипалених из бацача RPG-29. Терористи су успешно користили и противоклопне пројектиле метис и корнет за ударе на објекте у којима су се налазили израелски борци. Иако се таква противоклопна средства одавно не сматрају непознаницом, процењује се да је њиховим дејством Израел изгубио 14 тенкова. У противоклопним борбама погинуло је 119 израелских војника. Борбене снаге Израела су, и поред неочекиваних губитака, оствариле пројектоване тактичке циљеве.

Хезболах је током ратних дејстава користио најмодерније радио-станице, камере које су у бункере преносиле спољну ситуацију, различита средства за прислушкивање и ометање израелских комуникација, беспилотне летелице и преносне рачунаре. Поред тога, комуникацијска мрежа терориста била је отпорна на електронско ометање, чиме никада није нарушено командовање јединицама и веза са савезницима изван Либана. Такође, један од бункера, за који се претпостављало да скрива део команде Хезболах, издржао је симултани удар 23 тоне авио-бомби одбачених са групе авиона F-16.

БОЖЈА ПАРТИЈА

Хезболах, што у преводу са арапског значи "Божја партија", основан је 16. фебруара 1985. у Либану, као партија шиитских муслимана. С временом је прерасла у значајни војни и политички фактор, чији се кредибилитет показао на више локалних избора, почев од 1992. године. Иако је до почетка сукоба са Израелом Хезболах заузимао око 10 одсто места у либанском Парламенту, он у коалицији са другом шиитском партијом Амал има апсолутну већину на југу Либана. Сматра се да му је главни савезник Иран, који терористима осим политичке подршке пружа и војну помоћ. Војно крило Хезболах, према проценама Међународног института за стратегијске студије, има око 1.000 бораца. У ратним сукобима та бројка може достићи и 10.000. Међутим, епитет најјаче недржавне оружане групе на Блиском истоку Хезболах није добио због бројности већ због високог нивоа обучености и опремљености.

Израел је, међутим, уз високе губитке, војнички поразио Хезболах. Његово ваздухопловство је до 14. августа 2006. извело више од 15.000 авио-полетања и дејствовало на око 7.000 циљева. Артиљеријске јединице су испалиле скоро 100.000 граната. Уништено је на стотине бункера, утврђења, командних места, ракетних лансера или возила. На тај начин су израелске оружане снаге терористима задале снажан ударац и уништиле главнину војних потенцијала.

■ ДО СЛЕДЕЋЕ РУНДЕ

Хезболах је из сукоба са Израелом, како оцењује већина исламског света, ипак изашао као идеолошки и политички победник.

И поред опустошеног Либана, око 300.000 протераних људи из својих домова, подршка становништва борби Хезболах порасла је на 87 одсто. Слично се не може рећи за грађане Израела – око 63 одсто је због лошег тока рата затражило оставку премијера. Израелска влада је, и поред смене појединих војних команданата, средином септембра формирала посебну комисију за испитивање узрока неуспеха либанске кампање.

После потписивања споразума о прекиду ватре, на линији раздвајања распоређене су јединице либанске армије и снаге међународне мисије УНИФИЛ, које требају да подрже договорено примирје. Искуство из сличних сукоба од раније упозорава нас да такви потенцијали нису превише ефикасни на Блиском истоку. Зато не треба да чуди песимистичко предвиђање и наредне рунде сукоба Израела и Хезболах. ■

Мр Славиша ВЛАЧИЋ